

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Віктор ЛОПАТОВСЬКИЙ

17 квітня 2023 р.

ПРОГРАМА

додаткового вступного (фахового) іспиту зі спеціальності на навчання до
аспірантури на третьому (освітньо-науковому) рині вищої освіти

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 051 Економіка
Освітня програма: Економіка

Схвалено на засіданні кафедри
економіки, аналітики, моделювання
та інформаційних технологій в бізнесі
протокол № 8 від 4 квітня 2023 р.

Завідувач кафедри
Гарант ОП

Павло ГРИГОРУК
Валентина ЛУК'ЯНОВА

Програма розглянута та схвалена на засіданні вченої ради факультету
економіки та управління

протокол № 9/23 від 28 квітня 2023 р.

Голова вченої ради факультету
економіки і управління

Віталій КАРПЕНКО

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Додаткове вступне випробування абітурієнтів з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка» (освітня програма «Економіка») для вступу на навчання для здобуття ступеня вищої освіти «доктор філософії» на основі раніше здобутого ступеня вищої освіти магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста за іншою спеціальністю) здійснюється за допомогою засобів об'єктивного контролю для перевірки здатності до опанування освітньої програми рівня вищої освіти «доктор філософії» на основі здобутих раніше компетентностей відповідно до Правил вступу до Хмельницького національного університету.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ

Атестація якості підготовки абітурієнта щодо встановлення фактичної відповідності рівня освітньої підготовки вимогам освітньої програми здійснюється приймальною комісією вищого навчального закладу.

Вступний іспит за фахом, що передбачає виконання певних атестаційних кваліфікаційних завдань, є формою кваліфікаційних випробувань яка об'єктивно і надійно визначає рівень освітньої та професійної підготовки абітурієнтів.

Заклад вищої освіти забезпечує дотримання правил проведення фахового іспиту:

- уніфікація умов проведення вимірювань, методик обробки результатів та форм їхнього подання,
- інформаційна та психологічна підготовка абітурієнтів до іспиту,
- зв'язок інституційного поточного педагогічного контролю з єдиною галузевою системою атестації та ліцензування фахівців,
- дотримання вимог секретності під час розмноження завдань, їх зберігання та використання.

Засобом діагностики є окреме питання за певною темою. Система питань сформована шляхом експертної оцінки кожного завдання і їх сукупності та охоплює всі змістові модулі з комплексу дисциплін за спеціальністю «Економіка».

Білет забезпечує пропорційне представництво всіх призначених дисциплін та різноманітних змістових модулів, що входять до кожної дисципліни і включає 2 питання.

Іспит проводиться у формі письмового опитування. Приймальна комісія відкриває конверт з білетами, абітурієнт одержує бланк білету. У одержаних листах оцінювання кожен абітурієнт фіксує номер свого варіанту і розширені відповіді на кожне з завдань. Кожен абітурієнт через 60 хвилин подає свій лист оцінювання разом з бланками білету комісії.

Приймальна комісія перевіряє лист оцінювання. Залежно від повноти і точності відповіді на окремі питання і визначається підсумкова оцінка за іспит.

Критеріями оцінювання є: повнота розкриття питання; логіка викладення думок, культура академічного мовлення; впевненість, емоційність та аргументованість; аналітичні міркування, уміння робити узагальнення та порівняння, висновки.

Оцінювання знань вступників здійснюється за 4-бальною шкалою відповідно до високого, достатнього, середнього та низького рівнів (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

90 - 100 балів - високий рівень (відмінно). Вступник вільно володіє матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання завдань. Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями. Відповідь правильна, повна, чітка, логічна, послідовна, змістовна, аргументована. Вступник вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом економічної науки і грамотно ним користується. Вступник аналізує, зіставляє, узагальнює, систематизує факти з різних галузей наукового знання для обґрунтування власної позиції, виявляє ґрунтовні знання першоджерел, орієнтується в актуальних проблемах економічної

теорії, системно бачить шляхи їх розв'язання. Докладно розкриває відповідні методологічні та теоретичні положення, характеризує нормативні документи, проявляє обізнаність у питаннях історії проблеми, що розглядається, аналізує найважливіші досягнення вітчизняної наукової думки, економічної науки; інноваційні та інтеграційні процеси в економіці; оцінює досягнення зарубіжної наукової думки на різних етапах її розвитку; обирає засоби і методи наукового дослідження, адекватні меті дослідницької задачі; визначає ефективні форми, методи і засоби, сучасні технології для вирішення конкретних наукових завдань.

75 – 89 балів - достатній рівень (добре). Вступник володіє певним обсягом матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмій для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності. Відповідь правильна, повна, чітка, логічна, послідовна, змістовна, обґрунтована. Вступник володіє понятійно-термінологічним апаратом економічної науки на достатньому рівні і вміє ним користуватися. Вступник посилається на думки відомих вчених, аналізує, зіставляє, узагальнює, систематизує факти з різних галузей наукового знання, виявляє знання першоджерел, орієнтується у проблемах теорії, однак допускає деякі неточності. Демонструє належний рівень володіння знаннями з економічної теорії, історії проблеми, що розглядається, нормативних документів, найважливіших досягнень вітчизняної та зарубіжної наукової думки на різних етапах її розвитку, економічної науки; інноваційних та інтеграційних процесів в економіці, але відповіді на деякі питання не є повними та вичерпними. Загалом уміє обирати засоби і методи наукового дослідження, адекватні меті дослідницької задачі; визначати ефективні форми, методи і засоби, сучасні технології для вирішення конкретних наукових завдань. Виклад матеріалу здійснюється українською літературною мовою.

60 - 74 балів - середній рівень (задовільно). Вступник володіє матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками. Вступник показує середній рівень сформованості наукової підготовленості. Відповіді на більшість питань в основному правильні, але неповні, не завжди чіткі, логічні, послідовні, змістовні, допускаються фактичні помилки, неточності. Вступник володіє понятійно-термінологічним апаратом економічної науки на середньому рівні. Загалом володіє теоретичним матеріалом з економічної теорії, нормативних документів, питань вітчизняної та зарубіжної економічної думки на різних етапах її розвитку, інноваційних та інтеграційних процесів в економіці, однак допускає неточності у викладі фактичного матеріалу. Загалом обирає засоби і методи наукового дослідження, адекватні меті дослідницької задачі; визначає ефективні форми, методи і засоби, однак відповіді не підкріплені фактажем.

0 - 59 - низький рівень (незадовільно). Вступник володіє матеріалом поверхнево й фрагментарно, або не володіє. Низький рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками. Відповіді на більшість питань неповні, не завжди чіткі, допускаються грубі фактичні помилки. Вступник має фрагментарні знання з економічної теорії, допускає суттєві помилки в характеристиці явищ, фактів. Вступник не здатен відтворити загальновідомі факти нормативних документів, питань вітчизняної та зарубіжної економічної думки на різних етапах її розвитку, інноваційних та інтеграційних процесів в економіці, ефективних форм, методів і засобів. Низький рівень володіння здобувачем обсягом і змістом поняттєвого апарату.

ПЕРЕЛІК МОДУЛІВ (ТЕМ), НА БАЗІ ЯКИХ СКЛАДАЄТЬСЯ ІСПИТ

Модуль 1

Мікроекономіка

Сутність та основні види підприємств. Капітал і підприємництво. Витрати виробництва, ціни і прибуток. Ринок робочої сили і праці та заробітна плата. Менеджмент і маркетинг на підприємстві. Відносини економічної власності у сільському господарстві та сфері торгівлі

Теоретико-методологічні проблеми макроекономіки

Відтворення та ефективність національного виробництва. Фінанси в системі економічних відносин. Місце та роль банків і позичкового капіталу в економічній системі. Циклічні коливання та кризи в економіці. Народонаселення, його зайнятість і соціальна політика держави. Державне регулювання економіки. Економічний суверенітет України та шляхи його досягнення. Сучасна економічна система та тенденції її розвитку на початку III-го тисячоліття

Перелік рекомендованої літератури:

1. Політична економія [Електронний ресурс] : навчальний посібник / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, І. Ф. Лісна та ін. Харків :ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 280 с. URL: <http://surl.li/igyvw>.

2. Макаренко М. І. Макроекономіка : підручник / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко. 2-ге вид., переробл. Суми : Сумський державний університет, 2021. 307 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/86041/3/Makarenko.pdf>

3. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 305 с. URL: <http://surl.li/fcxkd>

Модуль 2

Основи підприємництва

Підприємство як сучасна форма господарювання. Загальна характеристика підприємницької та господарської діяльності. Форми реалізації і основні напрями економічної політики держави. Державне регулювання господарської й підприємницької діяльності. Державна реєстрація і порядок ліквідації суб'єктів підприємництва. Договірні взаємовідносини у підприємстві. Міжнародна підприємницька діяльність. Елементи економічного оточення, ринкового та зовнішнього середовища функціонування підприємства. Механізм державного регулювання діяльності підприємства. Економічне регулювання та його важелі. Конкурентне ринкове середовище підприємства. Види конкурентних протиріч, визначення та класифікація конкурентів. Негативні та позитивні чинники наявності конкурентів на ринку.

Персонал підприємства, оплата праці

Персонал підприємства та його характеристика за кваліфікаційними ознаками. Принципи формування трудових ресурсів в умовах ринкової економіки. Основні завдання управління трудовими ресурсами на підприємстві. Фактори, що впливають на формування трудових ресурсів. Продуктивність праці робітників: поняття та методи оцінки. Фактори, що впливають на продуктивність праці та їх класифікація. Основні напрями підвищення продуктивності праці та ефективності персоналу підприємства. Системи та форми оплати праці та їх характеристика. Мотивація трудової діяльності. Сучасна політика оплати праці. Тарифна система, її зміст, призначення та використання на підприємстві. Мінімальна заробітна плата і фактори, що її визначають. Державне регулювання мінімальної заробітної плати та її вплив на рівень ставок та окладів окремих робітників. Поняття "гнучкого тарифу". Сутність контрактної форми оплати праці. Спеціальні контрактні форми оплати праці. Соціальні виплати та пільги як стимулюючий фактор продуктивності. Форми

додаткової заробітної плати, особливості їх застосування на підприємствах з різними формами власності. Форми та системи преміювання на підприємстві. Формування фонду заробітної плати на підприємстві. Державне регулювання оплати праці.

Основний капітал

Суть, види і функції капіталу. Виробничі фонди підприємства. Характеристика складу основних засобів за різними класифікаційними ознаками. Оцінка основних засобів: первісна, поновлена, залишкова вартість. Поняття ліквідаційної вартості. Фізичний та моральний знос основних засобів. Причини морального зносу та їх характеристика. Економічна природа амортизації основних засобів. Види амортизації, їх характеристика та призначення у відтворювальному процесі. Показники, що характеризують стан та рух основних засобів. Методи розрахунку середньорічної вартості основних засобів, коефіцієнти оновлення та вибуття, придатності основних засобів. Ефективність використання основних засобів: поняття та критерії оцінки. Показники, що характеризують використання основних засобів, їх зміст та методика розрахунку. Аналіз ефективності використання основних засобів. Фактори, що обумовлюють рівень ефективності використання основних засобів та шляхи її підвищення. Відтворення основних засобів підприємства, умови та форми здійснення. Поняття капітальних вкладень та капітального будівництва. Нове будівництво, капітальний ремонт, реконструкція та технічне переобладнання підприємства, модернізація обладнання як форми відтворення основних засобів.

Оборотний капітал

Поняття оборотного капіталу. Характеристика складу оборотних коштів за різними класифікаційними ознаками. Показники оборотності оборотних коштів. Поняття оптимальної партії постачання та регламенту поставки. Критерії оптимізації партії постачання та обґрунтування її обсягу. Планування потреби підприємства в матеріальних ресурсах за елементами: основні матеріали, допоміжні матеріали, комплектуючі, паливо і електроенергія, інструменти, тара та інше. Норми витрат як основа визначення потреби підприємства в матеріальних ресурсах. Види норм і їх характеристика. Методи розробки норм витрат. Значення та напрямки підвищення ресурсозбереження на виробництві.

Запаси матеріально-сировинних ресурсів підприємства, їх необхідність та призначення. Класифікація виробничих запасів. Показники, що характеризують виробничі запаси, та методика їх розрахунку. Нормування виробничих запасів як важливий етап управління ними. Методи нормування виробничих запасів (сировини та матеріалів, інвентарю та швидкозношуваних предметів праці, інструменту, комплектуючих тощо).

Перелік рекомендованої літератури:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Гетьман О.О., Шаповал В.Н. Економіка підприємства: навч. посібник. К: Центр учбової літератури, 2019. 480 с.
3. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с. URL: <https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/%21%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%95%D0%9F%20%D0%9F%D0%A2%D0%91.pdf>
4. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с.